

onder de RADAR

Zoek mee naar sporen uit WO II

KANSEN EN EINDTERMEN

Kansen voor het onderwijs en eindtermen

Erfgoed draait rond beleving van het verleden. Net daarom biedt dit digitaal participatief platform heel wat kansen voor het onderwijs. Het kan vanzelfsprekend aan bod komen in een les geschiedenis, maar evenzeer in vakken zoals aardrijkskunde, maatschappelijke vorming, cultuurwetenschappen, project algemene vakken, ... Dit educatief lespakket geeft in deel 5 en 6 een aantal suggesties om concreet aan de slag te gaan met het platform en het erfgoed uit WO II.

Eén van de kenmerken van erfgoededucatie is dat het gaat om het gebruik van aspecten uit het verleden die voor (groepen van) mensen een bepaalde waarde hebben om te bewaren. In dit geval kunnen de lokale relictten uit of oude verhalen over WO II jongeren prikkelen. We mogen dit echter niet veralgemenen. Niet iedereen hecht dezelfde waarde aan het verleden. Net daarom biedt dit educatief pakket twee sporen aan. In de eerste plaats een algemeen spoor, waarin leerlingen (begeleid) zelfstandig een aangeboden thema kunnen uitspitten. Zo kan tegemoet gekomen worden aan een aantal eindtermen op het vlak van kennis en (onderzoeks)vaardigheden. Ten tweede is er ook een toegepast spoor afgestemd op de eigen omgeving van de school, waar (eventueel) de nadruk meer kan liggen op hoe leerlingen zich verhouden tot het lokale verleden. De beginsituatie vormt zodoende een belangrijk uitgangspunt. Als leerkracht ken je de klas en context waarin je lesgeeft namelijk het best. De twee sporen bieden voldoende kansen om te differentiëren.

Dit educatief pakket richt zich tot leerlingen uit de derde graad van het secundair onderwijs, maar wil leerkrachten niet vastpinnen op één bepaalde aanpak. Het beoogt, daarentegen, wel een aantal didactische suggesties aan te reiken hoe het digitaal platform in de lespraktijk vorm kan krijgen. Daarnaast hoeft erfgoed niet louter in het vak geschiedenis aan bod te komen. De brede inzetbaarheid van erfgoededucatie zorgt dat in verschillende onderwijsvormen en vakken koppelingen met de eindtermen mogelijk zijn. Het platform leent zich dus ook om projectmatig of vakoverschrijdend met een aantal collega's aan het werk te gaan.

Reflecteren over de rol van erfgoed in het heden (*leren over erfgoed*) of bepaalde relictten en getuigenissen toevoegen hoeft niet altijd het einddoel te zijn. Het platform Onder de Radar en het bijhorend erfgoed uit WO II kunnen ook als middel worden ingezet (leren met erfgoed). Aangezien het om een digitaal platform gaat, dat uit kaarten, foto's en andere bronnen bestaat, kan het doel van de les(senreeks) ook elders liggen. Bijvoorbeeld bij het werken aan vaardigheden zoals het raadplegen van kaartmateriaal, selecteren en analyseren van informatiebronnen, gericht of systematisch leren zoeken en rapporteren. Ook attitudes, zoals het waarderen van erfgoed uit de eigen leefomgeving of op een respectvolle manier met elkaar in gesprek gaan over cultuuruitingen, kunnen zinvol worden geïntegreerd.

De onderstaande tabel en lijst van eindtermen uit de derde graad geeft een aantal suggesties, maar is ook verder aan te vullen naargelang de eigen accenten die je als leerkracht wenst toe te voegen. De hieronder opgenomen eindtermen blijven van kracht tot 31/08/2024.

	ASO	TSO	KSO	BSO
Aardrijkskunde	3; 14; 16; 17; 30°	1; 2	1; 2	
Geschiedenis	14; 15; 16; 20; 22; 28°	11; 12; 13; 16; 18; 24°	11; 12; 13; 16; 18; 24°	
Project Algemene Vakken / Maatschappelijke Vorming (eerste en tweede leerjaar van de derde graad)				1; 2; 11; 12; 13°; 15 (indien individueel); 16 (indien in groep); 17; 18
Project Algemene Vakken / Maatschappelijke Vorming (derde leerjaar van de derde graad)				2; 3; 4; 5; 7; 13; 16; 17; 26/28 (indien in groep)
Specifieke eindtermen humane wetenschappen	Onderzoeks- competenties 25, 26, 27			

	Vakoverschrijdende eindtermen
Stam	11; 12; 18; 25; 26; 27
Leren leren	3; 4; 5
Context 3: Sociorelationele ontwikkeling	10; 11
Context 4: Omgeving en duurzame ontwikkeling	5
Context 7: Socioculturele samenleving	6; 7

° attitudes

LIJST VAN GESELECTEERDE EINDTERMEN

AARDRIJKSKUNDE

ASO

- **3:** De leerlingen kunnen met een toepassing van GIS de betekenis ervan voor de samenleving illustreren.
- **14:** De leerlingen kunnen met voorbeelden de erfgoed- of natuurwaarde van landschapselementen uit het verleden omschrijven en hun huidige belang duiden.
- **16:** De leerlingen kunnen aardrijkskundige gegevens opzoeken, ordenen en op een eenvoudige manier verwerken, gebruik makend van beschikbare, hedendaagse informatiebronnen en -technieken.
- **17:** De leerlingen kunnen een kaartvoorstelling kiezen in functie van het gebruik.
- **30°:** De leerlingen hebben aandacht voor de waarde van natuurlijke en culturele landschappen.

TSO

- **1:** Kaarten en satellietbeelden aanwenden om geografische verschijnselen te onderzoeken.
- **2:** Met toepassingen van GIS, ruimtelijke verbanden onderzoeken, gebruik makend van databestanden die aan GIS gekoppeld zijn.

KSO

- **1:** Kaarten en satellietbeelden aanwenden om geografische verschijnselen te onderzoeken.
- **2:** Met toepassingen van GIS, ruimtelijke verbanden onderzoeken, gebruik makend van databestanden die aan GIS gekoppeld zijn.

GESCHIEDENIS

ASO

- **14:** De leerlingen kunnen doeltreffend informatie selecteren uit gevarieerd informatie-materiaal omtrent een ruim geformuleerde historische of actuele probleemstelling.
- **15:** De leerlingen kunnen hun selectie van informatie kritisch verantwoorden.
- **16:** De leerlingen kunnen zelfstandig de nodige gegevens voor het beantwoorden van een historische probleemstelling halen uit het historisch informatiemateriaal zoals beeldmateriaal, schema's, tabellen, diagrammen, kaarten, cartoons, dagboekfragmenten, reisverslagen, memoires.
- **20:** De leerlingen kunnen een redenering opbouwen vanuit de studie van verleden en heden om hun standpunt t.o.v. een maatschappelijk probleem te verdedigen.
- **22:** De leerlingen kunnen omtrent een maatschappelijk relevante (actuele of historische) probleemstelling initiatieven nemen, met hun medeleerlingen een doelmatige historische methodiek afspreken, de deelconclusies evalueren en een samenhangende rapportering brengen.
- **28:** De leerlingen erkennen de maatschappelijke dynamiek van de spanning tussen het blijvende en het veranderende.

TSO

- **11:** De leerlingen kunnen doeltreffend informatie selecteren uit gevarieerd informatie-materiaal omtrent een historische of actuele probleemstelling.
- **12:** De leerlingen kunnen hun selectie van informatie kritisch verantwoorden.

- **13:** De leerlingen kunnen zelfstandig de nodige gegevens voor het beantwoorden van een beperkte historische probleemstelling halen uit het historisch informatiemateriaal zoals beeldmateriaal, schema's, tabellen, diagrammen, kaarten, cartoons, dagboekfragmenten, reisverslagen, memoires.
- **16:** De leerlingen kunnen via een historische redenering hun standpunt t.o.v. een maatschappelijk probleem nuanceren.
- **18:** De leerlingen kunnen het resultaat van een eigen deelopdracht of van een groepswerk op een heldere manier weergeven in een mondelinge of schriftelijke uiteenzetting, of uitbeeldend of grafisch.
- **24:** De leerlingen erkennen de maatschappelijke dynamiek van de spanning tussen het blijvende en het veranderende.

KSO

- **11:** De leerlingen kunnen doeltreffend informatie selecteren uit gevarieerd informatie-materiaal omtrent een historische of actuele probleemstelling.
- **12:** De leerlingen kunnen hun selectie van informatie kritisch verantwoorden.
- **13:** De leerlingen kunnen zelfstandig de nodige gegevens voor het beantwoorden van een beperkte historische probleemstelling halen uit het historisch informatiemateriaal zoals beeldmateriaal, schema's, tabellen, diagrammen, kaarten, cartoons, dagboekfragmenten, reisverslagen, memoires.
- **16:** De leerlingen kunnen via een historische redenering hun standpunt t.o.v. een maatschappelijk probleem nuanceren.
- **18:** De leerlingen kunnen het resultaat van een eigen deelopdracht of van een groepswerk op een heldere manier weergeven in een mondelinge of schriftelijke uiteenzetting, of uitbeeldend of grafisch.
- **24:** De leerlingen erkennen de maatschappelijke dynamiek van de spanning tussen het blijvende en het veranderende.

PROJECT ALGEMENE VAKKEN / MAATSCHAPPELIJKE VORMING

Eerste en tweede leerjaar van de derde graad

- **1:** De leerlingen kunnen uit mondelinge en schriftelijke informatie de essentie halen.
- **2:** De leerlingen kunnen over die informatie reflecteren en ze evalueren.
- **11:** De leerlingen kunnen relevante informatie in concrete situaties vinden, selecteren en gebruiken.
- **12:** De leerlingen kunnen informatie uit uiteenlopend tekstmateriaal begrijpen en gebruiken.
- **13:** De leerlingen kunnen spontaan gebruik maken van voor hen relevante informatie- en communicatietechnologie (ICT).
- **15 (indien individueel):** Organisatiebekwaamheid: De leerlingen kunnen opdrachten zelfstandig plannen, organiseren, uitvoeren, evalueren en indien nodig bijsturen.
- **16 (indien in groep):** Organisatiebekwaamheid: De leerlingen kunnen bij groepsopdrachten: overleggen en actief deelnemen; in teamverband instructies uitvoeren; en reflecteren en bijsturen.
- **17:** De leerlingen zien in op grond van de actualiteit en eigen ervaringen: dat er een verband tussen verleden, heden en toekomst bestaat en dat er in het dagelijks leven van mensen culturele verschillen zijn.
- **18:** De leerlingen kennen relevante facetten van hun eigen streek.

Derde leerjaar van de derde graad

- **2:** De leerlingen kunnen voor een specifieke opdracht uit verschillende soorten teksten informatie vergelijken en integreren.
- **3:** De leerlingen kunnen beknopt en duidelijk schriftelijk rapporteren.
- **4:** De leerlingen kunnen maatschappelijk relevante tekstinformatie praktisch aanwenden.
- **5:** De leerlingen kunnen maatschappelijk relevante tekstinformatie kritisch beoordelen.
- **7:** De leerlingen kunnen uit tabellen, grafieken, diagrammen of kaarten, relevante informatie selecteren.
- **13:** De leerlingen kunnen bij algemeen gebruik van de computer structurerend en efficiënt werken.
- **16:** De leerlingen kunnen maatschappelijk relevante ict-toepassingen gebruiken.
- **17:** De leerlingen kunnen maatschappelijk relevante informatie, met behulp van ict ingewonnen, kritisch beoordelen.
- **26 (indien in groep):** De leerlingen kunnen met het oog op een te bereiken doel over de aanpak, de taakverdeling en de verantwoordelijkheden van een groepsopdracht overleggen en onderhandelen.
- **28 (indien in groep):** De leerlingen kunnen de eigen taken van een groepsopdracht volgens afspraken uitvoeren.

SPECIFIEKE EINDTERMEN HUMANE WETENSCHAPPEN

Onderzoekscompetenties

- **25:** De leerlingen kunnen zich oriënteren op een onderzoeksprobleem door gericht informatie te verzamelen, te ordenen en te bewerken.
- **26:** De leerlingen kunnen over een gedrags- of cultuurwetenschappelijk vraagstuk een onderzoeksopdracht voorbereiden, uitvoeren en evalueren.
- **27:** De leerlingen kunnen de onderzoeksresultaten en conclusies rapporteren en ze confronteren met andere standpunten.

VAKOVERSCHRIJDENDE EINDTERMEN **

1. Stam

- **11:** De leerlingen kunnen gegevens, handelwijzen en redeneringen ter discussie stellen a.d.h. van relevante criteria.
- **12:** Denken: de leerlingen zijn bekwaam om alternatieven af te wegen en een bewuste keuze te maken.
- **18:** De leerlingen gedragen zich respectvol.
- **25:** De leerlingen stellen kwaliteitseisen aan hun eigen werk en aan dat van anderen.
- **26:** De leerlingen gaan om met verscheidenheid.
- **27:** De leerlingen dragen zorg voor de toekomst van zichzelf en de ander.

2. Leren leren

- **3:** De leerlingen kunnen diverse informatiebronnen en -kanalen kritisch kiezen en raadplegen met het oog op te bereiken doelen.
- **4:** De leerlingen kunnen verwerkte informatie vakoverstijgend en in verschillende situaties functioneel toepassen.
- **5:** De leerlingen kunnen informatie samenvatten.

3. Context 3 (sociorelationele ontwikkeling)

- **10:** De leerlingen beargumenteren, in dialoog met anderen, de dynamiek in hun voorkeur voor bepaalde cultuur- en kunstuitingen.
- **11:** De leerlingen gebruiken cultuur- en kunstuitingen om begrip op te brengen voor de leefwereld van anderen.

4. Context 4 (omgeving en duurzame ontwikkeling)

- **5:** De leerlingen tonen interesse en uiten hun appreciatie voor de natuur, het landschap en het cultureel erfgoed.

5. Context 7 (socioculturele samenleving)

- **6:** De leerlingen gaan actief om met de cultuur en kunst die hen omringen.
- **7:** De leerlingen illustreren de wederzijdse beïnvloeding van kunst, cultuur en techniek, politiek, economie, wetenschappen en levensbeschouwing.

*** De indeling van de vakoverschrijdende eindtermen in stam, contexten en leren leren dient louter om het overzicht te bewaren. De scholen en leerkrachten(teams) blijven de vrijheid behouden om zelf een selectie te maken om tot een zinvol geheel te komen bij projecten. Voor meer informatie over het gebruik van de vakoverschrijdende eindtermen, zie www.onderwijsdoelen.be/uitgangspunten/4791*